

DE GROT DER HUGENOOTEN

EN

DE WONDERBARE ONTKOMING VAN JOHAN BECK.

TWEE VERHALEN

DOOR

E. J. VEENENDAAL.

NAAR 'T ENGELSCH.

MET EEN GEKLEURD PLAATJE.

NIJKERK.
G. F. CALLENBACH.

Prijs 15 cent. — 25 Ex. f 3,25. — 400 Ex. f 10.—

DE GROT DER HUGENOOTEN

EN

DE WONDERBARE ONTKOMING VAN JOHAN BECK.

TWEE VERHALEN

DOOR

E. J. VEENENDAAL.

NAAR 'T ENGELSCHE.

MET EEN GEKLEURD PLAATJE.

NIJKERK.
G. F. CALLENBACH.

BOEKDRUKKERIJ. — G. F. CALLENBACH. — NIMKERE.

In de grootſte haast vluchtten de bewoners uit hunne vreedzame woningen. Bladz. 5.

De Grot der Hugenooten.

In de Arriège Pyreneën, dicht bij het dorp Mas d' Asile, bevindt zich eene groote spelonk of grot, die meerdere bekendheid verdient dan haar tot heden tebeurtviel. Dit wil niet zeggen, dat zij in Frankrijk zelf niet bekend zou zijn. O neen! Kom maar in genoemde streken en ge zult na eenig onderzoek spoedig bemerken, dat de herinnering aan de gebeurtenissen, die met deze grot in verband staan, nog onder het volk voortleeft. Maar in andere landen is de kennis aan die gebeurtenissen vrij zwak. De ontzettende tooneelen der Revolutie en de oorlogen door Napoleon, gevoerd hebben een groot deel van de vroegere geschiedenis van het ongelukkige Frankrijk in vergetelheid gebracht.

Weet dan, dat deze spelonk in het departement van Arriège, met hare gewelfde koopols en onderaardsche schuilhoeken, meer malen tot verberging diende van die Christenen, welke onder den naam van Hugenooten of Protestanten bekend stonden, en door de wreede Kerk van Rome vervolgd werden. Ik had sedert lang dio plaats wenschen te zien, en op een helderen October morgen had ik het genoeg met eenige makers het pelgrims-tochtje te maken.

Toen wij de liefelijke vallei, door welke de zilveren wateren der Riese stroomen, binnentraden, hingen de morgennevels nog als een donzen sluier over de lagere hellingen der boomrijke heuvels en bergen rondom en vóór ons. Maar wij waren niet

ver voortgegaan, toen zij bijna plotseling werden opgeheven en in de hoogere streken van den dampkring verdwenen --- treffend zinnebeeld, naar wij hoopten, van hetgeen de »Zon der gerechtigheid" nog kan doen, om de nevels van bijgeloof en dwaling te verdrijven, die op dat liefelijke land rusten. Wij waren nu in staat om het belangrijke voorwerp van onze reis duidelijk te onderscheiden. Eene verbazend groote poort opende den toegang tot de schuilhoeken der grot.

Deze prachtige door de natuur gevormde galerij, door welke de rivier de Riese zich een weg gebaad heeft, zal misschien een kwartmijl lang zijn. Zij is aan den ingang ruim 250 voet hoog en omstreeks 150 breed, en op enkele deelen is de hoogte nog aanzienlijker. Omstreeks het midden der grot draagt een zeer groote natuurlijke pilaar de zwaarte van dit ontzaglijke gewelf, welks reusachtige boog zich schijnt te verwijden, hoe verder gij naar binnen komt. De rivier stroomt er langs. Met groote onstuimigheid bruist zij over hare rotsachtige bedding, terwijl de schuine rotsen een hier en daar breed, maar over 't algemeen oneffen voetpad langs hare oevers vormen. Op den hoek van een vooruitstekend rotsblok loopen de rivier en de grot plotseling rechtsaf, en van deze plek gezien, is het tooneel inderdaad indrukwekkend. Aan de eene zijde bevindt zich eene aanzienlijke opening, door welke de zonnestralen, in het duister dezer onderaardsche plek neerschietende, de watervallen verlichten, die hier door de Riese gevormd worden en hun schuim over de rotsen werpen, welke haren loop belemmeren. Aan de andere zijde ontwaart men in een nevelig vergezicht eene donkere galerij van rotsen, tusschen welke op eenigen afstand flauwe lichtstralen doorbroken, waardoor men andere zijdelingse galerijen kan zien, welke schuilhoeken zich in ondoordringbare duisternis verliezen. Mij duikt, uit deze flauwe beschrijving kan de oplettenlezer dit toch wel opmaken, dat we hier met eene merkwaardige bijzonderheid der natuur te doen

hebben; maar dit schoone natuurtooneel is van nog grooter waarde door de betrekking waarin het tot de geschiedenis staat, vooral door de bescherming, die het aan vervolgte Protestanten bood in tijden van vervolging, waaraan zij zoo menigmaal blootgesteld waren.

In den tijd, dat mijn verhaal begint, waren de bloeddorstige bevelen van kardinaal de Richelieu, den wreeden en beslistten stokebrand van Lodewijk XIII, in 't bijzonder tegen de Protestantische bevolking van het graafschap Foix gericht. De maarschalk Thémines had last ontvangen om te vuur en te zwaard ieder overblijfsel te verdelgen van die apostolische schare, wier heilig geloof de martelaren der oude Fransche kerk bezielde; en bij deze gelegenheid werden ruim vijf duizend Hugencooten, zooals men hen schimpend noemde, uit hunne woningen verdreven, en zagen zij zich genoodzaakt om tegen foltering en dood die hen dreigden, eene schuilplaats te zoeken binnen deze door de natuur gevormde sterkte.

Toen had een vreemd tooneel plaats.

In de grootste haast vluchten de bewoners uit hunne vreedzame woningen. Wat zij van hunne bezittingen nog kunnen medenemen, grijpen ze. De stokoude, o. a. de eerwaarde leeraar, wordt door zijne stoutmoedige zonen in allerijl weggedragen. Moeders slaan met zekere hartstochtelijkheid hare armen om hare zuigelingen en kinderen, voeren dezen met onvermoeide en bovennatuurlijke kracht weg, opdat zij niet onder het dreigende zwaard vallen. De maagd voegt bij het bemoedigende woord de daad en schraagt de wankelende schreden van een ouden vader of eene bejaarde moeder, maar wendt toch bij 't heengaan meermalen het betraande oog naar het verblijf harer kindsheid — dat kleine heiligdom des vredes en der liefde, waaruit nog de blauwe rookwolkjes opstijgen, die dwarrelend naar de boschrijke bergheiling trekken. En nu, gedwongen om alles achter to laten wat het rijke herfstselzoon aan de nijvere hand schenkt, trekken de ge-

jaagde vluchtelingen door de afgemaaide graanvelden en de heerlijke wijngaarden heen, om dan over de paden door bosch en weide de sombere rotsen te bereiken, die in de vorte het dal schijnen te besluiten en die thans, als schuilplaats tegen de vijanden, hen vriendelijk toelachen, indien deze wijkplaats ten minste aan de vijanden onbekend kan blijven.

In dit »donkere verblijf' aangekomen, gaan zij nauwlettend te werk in het berekenen van hunne krachten. Zij overwegen aandachtig, welk hun doel moet zijn en welke verwachting zij op overwinning mogen koesteren. De rijken deelen zonder aarzeling broederlijk hun voorraad met de armsten; de onverwinnelijke jeugd wordt de steun van den ouderdom, terwijl de ouderdom de stem der wijsheid doet hooren en op zachtmoedige wijze raadt en vermaant. Een eerwaardig grijsaard, met de zilverkroon gesierd, verhaalt wonderlijke uitredingen, die Gods wrekende arm Zijn volk deed ondervinden, — hoe hij in vroeger dagen, toen eerst met den marteldood de rust des christens aanbrak, in 't midden van een bosch gegrepen, naakt uitgekleed en vreeselijk geslagen was, en hoe men hem daarna met touwen aan een stevigen eik vastgebonden en verlaten had; hoe hij niets anders gedacht had dan van honger en ellende te sterven; maar op den derden dag van doodsangst tot zijne onuitsprekelijke blijdschap, een Roomsche zag naderen, die tevens een barmhartige Samaritaan was en, door medelijden bewogen, zijne wreede banden aan stuk sneed en hem in vrijheid stelde. »En wie anders dan de God der barmhartigheid,» riep de oude man uit, »kon dus tot liefdebetoon jogens een ellendige bewegen?»

Nauwelijks heeft deze uitgesproken of eene eerwaardige gestalte nadert. Het is de ijverige herder der vorstrooide kudde, welke hij hoop en troost wil toedienen. »Deze rotsen,» zegt hij, »welke ons nu beschermen, schijnen aan uw door droefheid verslagen gemoed misschien niet anders toe dan het grafuwer hoop te zijn; maar wie is Hij, die geestelijke Rotssteen, op Wien wij

vertrouwen? Wie anders dan de almachtige God? Hij die onze vaderen in de dorstige wildernis met levengevende stroomen van zegen bedeede, Hij is onze Rotssteen, onze Sterkte, ons Schild. En moge Hij al voor een klein oogenblik Zijn aangezicht voor ons verbergen, met eeuwige goedertierenheid, zoo heeft Hij beloofd, zal Hij ons gedenken en ons omringen. Luistert naar Zijne vertroostende woorden: »Komt tot Mij, allen, die vermoeid en belast zijt en Ik zal u rust geven.» Laat ons met David krachtig roepen: »Leid mij tot den Rotssteen, die hooger is dan ik ben; wees ons als de schaduw van eene groote Rots in een dor land.» En o, mijne vrienden, eerst dan, wanneer de brandende zon op onze weerlooze hoofden schijnt, kunnen wij gevoelen hoe groote behoefte wij hebben aan de verkwikkende schaduw van die schuilplaats en zullen wij er heen vluchten. Zijn onze voeten vastgezet op die Rots der eeuwen, dan mogen de golven en stroomen des levens tegen haren voet slaan, ons kunnen zij toch nimmermeer leed doen! Het getij onzer genegenheden moge aan eb en vloed onderhevig zijn, en de schaduwen dezer lage aarde mogen zwaar vallen op onze in druk verkeerende harten; maar niets kan in tijd of eeuwigheid ons losrukken van dat vaste fundament in Christus, ons levend Hoofd, zonder Wiens wil goen haar van ons hoofd zal vallen.»

Intusschen kwamen tolkons spionnen en nieuwe vluchtelingen in de gemeenschappelijke woning bericht brengen van de snelle bewegingen en het bijeentrekken van's konings soldaten. Men vernam, dat zij het wanhopige voornemen hadden om den ingang tot dezen hunnen laatsten schuilhoek te bestormen en dus door overmacht of door list het geslacht, zoowel als de naam der Hugenooten van de aarde te verdolgen.

Do toegangen tot deze door de natuur gemaakte vesting waren in vroeger tijd op gelukkige wijze versterkt door de goede Jeanne d'Albret, de moeder van Henri IV, den edelen verdediger van het Protestantsche geloof. Ontzaglijk groote bron-

zen deuren bedekten de twee voornaamste uitgangen en maakten tevens de duisternis, waarin de belegerden verkeerden, des te sterker. Zoodra zij allen in dit onderaardsche donker waren aangekomen, begaven zij zich in het gebed, en smeekton zij kracht en moed voor den naderenden storm af. Daarop brachten zij al hunne verdedigingsmiddelen, wapens zoowel als levensvoorraad, bijeen, regelden de wijze van aanval, wezen de personen aan, die op verschillende plaatsen zouden dienst doen en wachten aldus, met 's Hemels hulp, onverschrokken het naderende beleg af.

Eindelijk brak de noodlottige morgen (12 September 1625) aan. Door spionnen buiten de grot werden de belegerden van de bewegingen van 't naderende leger onderricht. De spionnen deelden het nieuws aan die binnen waren mede door geheime openingen boven in de rotsen. De torenswijs gebouwde vestingwerken vóór den ingang der grot werden nu gekroond met helm, spies en lans, van welke de morgenzonnestralen weerkaatsten, terwijl de buitenposten verscholen waren achter de ruwe, schuin oplopende rotsen.

Binnen de grot was 't eene kleine wereld van afwisselende hoop en vrees, zoowel als van ernstige voorbereiding tot den vreeselijken kamp. Welk een tooneel van aandoening, beweging, onrust, door geen penseel naar waarheid te maken, door geen pen te beschrijven! De grijsaards, die zich buiten staat gevoelden om andere wapens dan die des gebeds te hanteeren, lagen op hunne knieën en smeekten 's Hemels almachtige hoede over zich en hun kroost af. O, wie weet, welk een liefelijke stroom van zegen die gebeden der bejaarde geloovigen op hun nageslacht deden afdalen. Met dergelijke wapenen sloeg Mozes, zijne handen opheffende, Amalek's geduchte krijgsscharen; na vurig gebed wekte Elia de dooden op, en daalde op Karmels hoogte een gezegende regen over het dorstige land van Israël. I. eeraars spraken met vuur de menigte toe; vrouwen maakten

met de oogen vol tranen haastig den maaltijd gereed, welke hunne mannen en zonen gedurende de naderende doodelijke worsteling moest sterken: 't was, wellicht, het laatste bewijs harer trouwe liefde. De mannen waren druk in de weêr met zich ter verdediging voor te bereiden: eenigen spanden hunne uiterste krachten in om groote rotsblokken los te maken en voor den mond der grot te rollen; anderen goten kogels, slepen de zware bijl, of wetten hunne zwaarden. Te midden van al deze toebereidselen, die de grauwe vleermuis uit hare lange rust deden opschrikken, wierpen de flambouwen haar licht op de gemengde groepen, die met deze verschillende werkzaamheden schijnbaar ordeloos bezig waren.

De koninklijke troepen naderden in stilte en strenge orde langs de oevers der rivier. Voorop liepen de pasgeoefende troepen van Ventadour; daarna de artillerie, die met hare kanonnen niet best konde voortkomen over de steenen en rotsblokken van een ongebaanden weg. Hotsend en stootend trokken zij voort en het gedruis dat zij maakten, werd door de bergen weerkaatst. Daarop kwamen twee met vederbossen gesierde oversten, de graaf van Carmaing en de dappere Bellerive, aan het hoofd hunner wijd en zijd beroemde troepen; en verder, hun krijgshaftige maarschalk zelf, de goduchte Thómines, omringd door zijn staf jongdige gunstelingen, De Melville, De Ranzy en D'Hauterive. De duizenden, die elkander met langzame tred op het kronkelende bergpad volgden, terwijl hun stalen wapens in het zonlicht glinsterden, geleken op eene lange schuifelende slang, welker glinsterende huid in de middagzon schittert.

Plotseling maakten de krijgslieden halt. De maarschalk, door zijn uitverkorene ridders vergezeld, smelt naar de voorhoede, en is uiterst begeerig om de plaats te weten, waar hun vervolgte vijanden verscholen liggen. Men wijst hem zwiiggend den mond van het hol.

«Soldaten en vrienden. vooruit!» riep hun leidsman. Deze

schuilplaats der Hugenooten is sterk; maar nu het hoog bevel van den Koning en van onze heilige Moeder de Kerk tot ons gekomen is, moet niets onzen moed of onzen ijver doen verflauwen. Dit hun laatste bolwerk te midden der uitgestrekte Pyreneesche bergen moet worden vernield, al kost het nog zooveel aan inspanning en bloed. Strijders van Languedoc, aangevoerd door De Ranzy, trekt de bergkruin om en bestormt de grot aan de tegenovergestelde zij! Gij, dappere De Carmaing, trek met de kanonnen in de bedding der rivier en beschiet met alle macht dit donkere hol! Gij, graaf de Cornusson, houd uw ferm op uw post, totdat er bres geschoten is, en doe dan met uw dappere mannen een heftigen aanval! Mijne wapenen zullen de uwe ondersteunen. Dood — dood aan die vervloekte ketters!”

Intusschen waren de Hugenooten, als door nachtelijk duister omringd, onzichtbaar voor hunne vijanden, en op alles volkomen voorbereid. Hun leeraar en opperhoofd begaf zich zachtens en langzaam onder de luisterende menigte. Op zijn bevel werden al de toortsen uitgebluscht, zoodat men van de strijders zoomin als van hunne klinkende wapenen iets in het donker kon bespeuren. Daar hoorde men een zwaar en onheilspellend gedruis door het onderaardsche gewelf; de grond beefde onder de zwaarte van beladen paarden en doodaanbrengende raderen. Zij komen! zij komen! fluisterde men.

Mannen, vrouwen, kinderen buigen allen, zonder dat iemand het hun beveelt, als één man de knie, de leeraar draagt hen met weinige maar plechtige woorden aan 's Heeren almachtige hoede op, en daarna opstaande spreekt hij hen op de volgende wijze toe :

»Christenen, weest sterk. Wij weten in Wien wij gelooven. Uw harte zij niet versaagd. De God, die van ouds voor Israël streed, is ook onze beschermer en ons schild. Wij vernemen, dat de macht onzer tegenstanders dubbel zoo groot is als de onze in getal en sterkte. Maar mogen wij niet leunen op den

arm des Almachtigen, den eeuwigen God, ons schild en onzen Verlosser?"

Terwijl hij aldus sprak, weerklonk 't kanongebulder daarbuiten als donderslagen door 't gewelf. De sissende kogel trof het bovendeele der spelonk, sloeg een groot stuk rots los, sprong met kracht terug, en vond verder zijn weg in het water.

»Christenen! staat op!» riep hun aanvoerder; »en moge de God der heirscharen uwe hulpe zijn!» Zwijgend gehoorzaamden zij. Ieder nam den hem aangewezen post in. Een licht geklank van wapenen werd bij deze verplaatsing vernomen, maar daarop was alles weder stil en rustig. Niets hoorde men.

Op 't oogenblik, dat het vijandelijke leger door de gespleten rotsen heen de grot trachtte binnen te dringen, werd de stilte van binnen plotseling afgebroken door een plechtig gezang, dat uit vier duizend monden tot 's Heeren troon opsteeg. Dat men dit lied aanhief met den dood voor oogen, maakte de eenvoudige woorden en zangwijs bij uitnemendheid verheven.

't Was eene bede om hulpe, om redding waar alle hulp van menschen te kort schoot.

Eene bede om geestelijk licht en geloofskracht in de ure des doods, die wellicht voor hen was aangebroken.

Een pleiten op Gods beloften, waarbij Hij Zijn kinderen belooft eeuwig hun God te zullen wezen.

Een bede eindelijk om vergeving voor de vijanden, die niet weten wat zij doen, om vernieuwing hunner harten en uitstorting over hen van den Geest des levens en der bekeering.

De aanvallers stonden stil. Zelfs de roekeloze Melville luisterde; een heilig ontzag beving hem. Die plechtige tonen, die, enkel kalnte en overgegevenheid des harten ademend, door de bergspelonken weergalmden en toch ook weder verzacht werden door de gewijde golving der stemmen om daarna als op vleugelen hemelwaarts te stijgen, mochten dezen ruwen krijgslieden wel als de echo van een bovenaardsch zangkoor voorkomen. Geen

levende gestalte was zichtbaar, geen rumoer van naderenden strijd was te hooren.

Kort duurde de rust. De uitgelezene mannen van Ventadour stormden weldra de grot verder in, maar werden ontvangen door een regen van kogels, die zulk een goede uitwerking hadden, dat hunne voorste gelederen er door werden weggemaaid. Tot driemaal toe hernieuwden de troepen van Toulouse den aanval, maar tot driemaal toe werden zij ook door hunne onzichtbare en onverschrokken vijanden teruggedreven. Nu moest het er op of er onder. Woedend viel de vijand op de Hugenooten aan. Wie kan de afgrijselijkheden van dien ontzettenden strijd in de duisternis beschrijven? 't Was een zonderling slagveld. Er was ruimte noch lucht. De strijders stieten tegen elkander of waggelden in toorn op een onzichtbaren vijand aan.

Gelukkig bezaten de Hugenooten één voordeel boven hunne aanvallers; hun oog was gewend aan 't donker van hun onderaardsch verblijf. Daarbij waren hunne wapenen met zorg uitgekozen: ieder hanteerde dezulken, waaraan hij zich van jongsaf in zijne aardsche beroeping het meest gewend had. De stoute houthakkers b. v., die in hunne diepe pijnwouden de zware bijl dag aan dag hadden gezwaaid, velden hunne zwaargebouwde vijanden met gewisse slagen gelijk boomen neder — schaapherders en landbouwers sloegen met van weerhaken voorzien staken, of met hunne puntige vorken en scherpe spaden rechts en links, terwijl de onversaagde jeugdige jagers der Pyreëën, gewoon met den wilden bergbeer te worstelen, den aanvallenden vijand nog van naderbij bestookten.

De belegeraars hielden den strijd met voorbeeldeloze woede vol; de stervenden en dooden, die men niet zien kon en niet weg kon dragen, werden door de strijders vertrapt of stortten met een akelig geplof in de rivier, terwijl nu en dan de flikkering van een pistoetschet dit tooneel van bloed en ellende even verlichtte. Iedere rots werd eene vesting, welker dappers vordedi-

gers hunnen post niet verlieten, dan wanneer de machtige hand van een plotselingen dood hen velde; ieder bleef tot in den dood op den post, dien hij bezette, toen hij om 't leven streed. Als om de afgrijselijkheid van het tooneel te voltooien, werden de hemelen door donkere en dreigende wolken plotseling bedekt.

Zelfs de zon onttrok haar licht, alsof zij van dit onmenschelijk tafereel terugschrikte. Bliksemstralen sloegen binnen den mond der grot en wierpen een afzichtelijken gloed over dit sombere tooneel des doods. Thans brak de storm los; de wind gierde wild door de bergholen. De regen stortte in stroomen neder, en de duisternis scheen telkens toe te nemen. Maar, helaas! de woede der verblinde menschen kende geen vermindering.

Zowat midden in het hol verdeelt zich de stroom; aldaar bevindt zich een reusachtige pilaar, welke met hare van weerszijden uitschietende bogen, de zwaarte van den grooten koepel schijnt te dragen. Met langzame maar gestadigen vooruitgang hebben de aanvallers nu dien pilaar bereikt, toen plotseling een stem als van een geest wordt gehoord. »Laat de touwen los, en verleene de Hemel ons zijne hulp!» Een oogenblik daarna valt een vreeselijk stuk rots uit het middengewelf van de grot met donderend gekraak naar beneden en verplettert onder zich meer dan honderd van de Toulousische bende. Het gekraak van gebroken wapenen weerklonk door 't gewelf, terwijl daarboven en daarna het gesteen en gezucht der slachtoffers werd vernomen. Door plotselingen schrik aangegrepen, staakten de aanvallers voor eenigen tijd den strijd, maar, helaas! vóór nog de Hugenooten hun voordeel konden doen met dezen schrik, klonken wilde vreugdekreten hunner vijanden door de rotsgewelven: De Ranzy is met de troepen, die nog niet in den strijd geweest en daardoor nog onvermoeid waren, door den tegenovergestelden ingang het hol binnengedrongen. Aldus van twee zijden omringd, teruggedreven en met ontombare woede bestookt, scheen den beloger-

den alle verwachting afgesneden, alle weêrstand vruchteloos. Geen wonder dat boven het woeste krijgsgescreeuw der vijanden uit, de angstkreten gehoord werden van zwakken en ouden en de wanhoopskreten der vrouwen.

Maar in dezen uitersten nood vertoonde zich de wrekende arm van den Almachtige, die het lot der [wapenen op ontzachtelijke en onmisbare wijze deed keeren. Ge herinnert u, dat de regen in stroomen was neêrgevallen. Van de naburige heuvelen afvloeiende, was de rivier daardoor gedurende den strijd gerezen, en had zij hare nauwe grenzen doorgebroken; en nu stortten onstuimige stroomen troebel water van buiten met groote onstuimigheid in 't duister over de rotsen, die zij op hun weg vonden. Binnen een uur tijds hadden zich rivieren en meren gevormd in de bergholen, die, overvuld van water, dit naar alle zijden heenzonden; geen pad was er meer te zien, geen laagte meer te bespeuren tusschen de reusachtige rotsen.

Men houdt het er voor, dat het eene of andere groote bergmeer buiten zijne oevers was getreden, en toen door dat eene kanaal al zijn water ontlastte, waardoor de stille dalen overstromden. 't Geruisch weerklonk in de bergen, de hemel paarde haar woeden en de aarde haar zuchten met den toorn van den onmeedoogenden mensch. Van schrik verlamd zagen de aanvallers zich den eenigen uitgang afgesneden. Achter hen rolden de vreeselijke golven, terwijl elk oogenblik nieuwe stroomen uit de in wolken gehulde heuvelen zich door iedere opening in de grot stortten en 't geloei der ontombare wateren vermeerderden.

Van het indrukwekkende oogenblik gebruik makende, verscheen de leeraar en 't hoofd der belegerden op eene rots in 't midden der wateren. »De sluizen der diepte,» riep hij met eene zware en ernstige stem, »zijn opengebroken, en de vensters des hemels zijn geopend; maar de ark van Gods kinderen zal veilig te midden dezer borocrende golven varen, en de regenboog

van Gods liefde zal naar Zijn verbond tegenover iedere dreigende wolk verrijzen.”

Door de stem huns hoofdmans aangevuurd, vielen de Hugenooten met nieuwen ijver de terugdeinzende gelederen der aanvallers aan, die door den schrik bevangen in alle richtingen weken. Tevergeefs sprong de gevreesde Thémînes met het zwaard in de hand onder de vluchtelingen; zijne wanhopige poging hielp niets. De elementen schenen te spotten met hunne vroeger zoo zegevierende wapenen, terwijl bijgeloovige vrees hun het hart deed ineenkrimpen.

Met vreeselijke woede stroomde nu het water als éen stortvloed binnen en sloot aldus den ingang, terwijl het de lichaven stervenden en dooden ophief en hooger op in het golvende schuim wierp. De aanvallers smeten hunne wapenen naar alle kanten weg. Eenigen wierpen zich in de woedenden stroom en trachtten hun leven zwemmende te redden. Anderen sprongen met buitensporige krachtsinspanning van rots tot rots en vielen zonder weerstand te bieden onder het wreekende zwaard of het loerende schietgeweer.

Hun telenrgesteld opperhoofd — de trotsche Thémînes — die nu gelijk de overigen een vluchteling was, behield niets dan 't leven, en dit nog wel door de edelmoedigheid der belegerden.

Terwijl deze tooneelen van angst en wanhoop plaats grepen, hieven de hier vereenigde Hugenooten, die zich langs de omringende holen van 't hooger gelegen deel der grot bevonden en buiten gevaar voor de sterke wateren waren, op een gegeven teeken van hun opperhoofd, cenparig een dankkied aan tot Hem, die hun schild was, en Wiens almachtige arm op zulk een heerlijke wijze had getriumfeerd.

Carmaing vergaderde het overschot van 's Konings troepen: ach, zij waren beroofd van wapens, vaandels en aanvoerders, bezoedeld met menschenbloed, haveloos en gewond. De Hounous en D'Hauterive, die doodelijk gewond waren, werden door

hunne hen overlevende vrienden weggedragen, de maarschalk de Thémis bleef van al die trotsche oversten alleen over om hunne volkomen nederlaag te vertellen. Alles keerde nu tot eene plechtige stilte terug, en weldra werd aan den ingang der grot niets anders vernomen dan het dof gemurmel der nog altijd overvloeiende wateren, het geregeld droppelen van 't water der rotsen omhoog, en bovenal, het heerlijk gezang van binnen aangeheven om den Heere voor zijne wonderbare verlossing te danken en te prijzen. Aller gemoed, ook dat der zwaksten, vereenigde zich in 't lied van Mozes en Mirjam. En daarop haastten zij zich om onder leiding van hun geliefden leeraar in de nooden te voorzien van de gewonden, zoowel onder de vijanden als onder de vrienden.

De wonderbare Ontkoming van Johan Beck.

---

ohan Beck, een der apostolische mannen, die hun leven wijdden aan den zendingarbeid op Groenland, was geboren te Krentzendorf in Opper-Silezië, in het jaar 1706. Zijn grootvader Jacob Beck was een godvruchtig Evangelisch Christen, die voor zijn geloof uitkwam. Hij leefde in een tijd, dat de Protestanten van Opper-Silezië aan de heftigste vervolging van wege de Oostenrijksche regeering onderworpen waren, en velen hunner vluchtten daarom naar Beneden-Silezië, waar zij met meer vrijheid God naar de inspraak huns gewetens konden dienen. Maar Jacob had zijne geboorteplaats lief, en besloot aldaar te blijven. Hij dacht, dat het hem vergund zou zijn, om, zoo hij met zijn huisgezin een stil en vreedzaam leven leidde, den Heer in evangelische eenvoudigheid ongehinderd te dienen.

Maar het was toen een tijd, dat zelfs de stillen in den lande niet in vrede gelaten werden, tenzij zij hun geloof verloochenden. De goede, oude man werd gevat en in de gevangenis geworpen, waar hij het slachtoffer werd der wreede behandeling, die men hem had doen ondergaan. Zijne weduwe verliet met hare beide zonen de stad. Zij wenschte, door 's Heeren genade, haar geloof tot het einde toe getrouw te blijven. Zij vestigde zich in Leobschutz, waar zij niet openlijk vervolgd werd; maar hare twee zonen werden gedwongen om tot de Roomsche kerk over te gaan. Of hunne moeder nog lang geleefd heeft, meldt de geschiedenis niet. De jongens schijnen als Roomschen opgevoed te zijn, waarschijnlijk in eene openbare school; maar in een der jongens werd de indruk van het onderwijs,

dat hij van zijne ouders ontvangen had, nimmer uitgewischt.

De vader van Johan Beck was wel in naam Roomsch, maar had zijn Bijbel lief en zocht de gemeenschap van allen die den Heere vreesden. Zelf leerde hij zijn vijf kinderen al vroeg lezen, hoofdzakelijk met het doel om de indruk te verzwakken van het onderricht, dat zij gedwongen waren bij te wonen. Toen Johan reeds zoo oud was, dat hij zijn eigen brood kon verdienen, verliet hij zijne ouders, die zeer weinig in de wereld bezaten, en trad hij bij een ander in dienst; maar zoo menigmaal hij t' huis kwam, zeide zijn vader tot hem: »Dierbaar kind, zie, dat gij den Heere aan uwe rechterhand hebt; dan zal het u zoo hier als hiernaamaals wèl gaan.»

»Deze woorden,» schrijft de zoon, »kwamen mij dikwijls voor de aandacht, wanneer ik in mijn beroep arbeide, en wekten in mij een gevoel van onrust omtrent de behoudenis mijner ziel, welk gevoel echter langzamerhand zwakker werd. Omstreeks dezen tijd werd ik koetsier bij een Roomsche priester te Krentzendorf. Toen ik op zekeren dag aan mijn gewone werk was, ontwaakte in mij eene plotselinge begeerte om mijn Nieuw Testament te lezen; ik had de Roomsche uitgave, want de Luthersche vertaling was streng verboden. Bij het openslaan van dit boek viel mijn oog op deze woorden uit de Openbaringen: »Ik ken uwe werken, dat gij noch koud zijt noch heet.» Deze woorden drongen, als een electriche vonk, door tot het binnenste mijner ziel. Door mijne aandoeningen overmand viel ik op den grond; en niets dan 't vonnis der verdoemenis voor mij gerceed ziende, begon ik in zielsangst tot God om vergeving te roepen. Daarop werd mij, als in een visioen, Christus voorgesteld aan het kruis, gewond en gedood om onze overtredingen. Ik zag, hoe Hij met onuitsprekelijke liefde de handen uitstreekte om mij op te heffen en mij vrede en vergiffenis voor al mijne zonden to schonken. 't Scheen mij toe, alsof mijn hart van een zwaren last ontdaan werd, en van dat oogenblik werd ik een levende getuige van de genade, die ik had ontvangen.»

De verandering, die in den jongeling was gewrocht, openbaarde zich zoo krachtig naar buiten, dat het al zijnen vrienden in 't oog viel; zelfs de uitdrukking van zijn gelaat was veranderd, zeiden zij. Hij verhaalde hun allen met vrijmoedigheid wat in zijne ziel was omgegaan, en zijne twee makkers, Johan en Maarten Hadwig, benevens zijn eigen broeder Jacob werden door deze mededeeling tot tranen toe bewogen. Deze vier vrienden, nu één van hart en zin, kwamen voortaan bijeen tot godsdienstig gesprek en tot gebed. Bij dit kleine gezelschap voegden zich weldra nog anderen en de kleine gemeente ondervond dikwijls op krachtige wijze den beloofden zegen van de tegenwoordigheid des Zaligmakers.

Maar deze Christelijke broederschap zouden zij niet lang in vrede genieten. Op zekeren dag liet de priester Johan Beck bij zich komen en vroeg hem, waarom hij niet meer de herberg bezocht en de gewone vermaken van zijn leeftijd najoeg. Tevens verbood hij hem een boek met Luthersche gebeden naar de kerk mede te nemen, zooals hij gewoon was. (Men herinnere zich, dat het in de Roomsche kerk dikwijls de gewoonte is van hen die de mis bijwonen, boeken van stichtelijken inhoud mede te brengen, omdat die dienst gehouden wordt in eene voor de meesten onverstaanbare taal.)

»Ik beloofde hem,» schrijft Beck, »in deze zaak gehoorzaam te zijn, omdat ik, ook zonder de hulp van een gebedenboek, den Heere de begeerten mijns harten kon doen kennen, doch met betrekking tot zijne eerste opmerking zeide ik, dat wat hij vroeg niet slechts strijdig was met het Woord van God, maar ook met het onderwijs der Roomsche kerk, die toch den menschen zeker niet vermaant om naar de herberg te gaan en daar te drinken en zich aan uitspattingen over te geven. Ik kon niet nalaten er bij te voegen: »Gij weet wel, welk een zorgeloos en los leven ik vroeger leidde, en gij hebt mij toon niet gewaarschuwd; en nu ik de waarheid zoek, wilt gij er mij in verhinderen.» Hij antwoordde: »Ik zie, dat gij den goeden weg volgt; maar de menschen zullen mij vanwege u hard vallen, en daar kan ik niet tegen.»

Hiermede liep dit gesprek af. Hij liet mij in vrede gaan." »Naardien onze ouders en die van de gebroeders Hadwig," voegt Johan Beck er bij," »gaarne over den Zaligmaker hoorden spreken, gingen wij hen menigmaal bezoeken en wij smaakten het genocgen te zien, dat zich telkens meerderen bij ons voegden, die waarlijk het heil hunner ziel zochten; zoodat weldra twee geheele dorpen zaligmakend ontdekt werden door den Geest Gods."

God had inderdaad den dag der kleine dingen gezegend. De arbeid dezer arme en zwak onderwezene, bekeerde menschen bracht overvloedige vruchten voort. Maar, gelijk altijd plaats heeft, ook de vijand werd wakker en op zijne hoede, en Beck werd meermalen voor de Magistraat geroepen om rekenschap te geven van hetgeen hij deed. Doch, overeenkomstig de belofte: »Het zal u in die ure gegeven worden wat gij spreken zult," werd de jeugdige zendeling in staat gesteld om vrij- en blijmoedig te antwoorden, zoodat, naar hij zegt, »alle vrees voor menschen spoedig uit mijn hart gebannen was."

Op deze wijs ging een jaar voorbij; en in de lente van 't jaar 1732 werden de jeugdige vrienden wedor gedagvaard om voor eene commissie te verschijnen, die uit de voornaamste geestelijken en leeken dier plaats was samengesteld. Eenige honderden personen, die onder hun gehoor waren geweest, werden tevens ondervraagd; maar, hetzij uit vrees, hetzij door geheime beloften, die allen kozen de zijde van den vijand. Maarten Hadwig, die vooraf gevangen gezet was, werd denzelfden dag voor den rechter gebracht. Hij beleed zijn geloof met kracht en blijdschap. Beck kreeg last om zijnen meester, den priester, naar Suppen te rijden, waar de vergadering gehouden werd; aldaar vond hij zijn vader, die zoozeer door vrees werd beheerscht, dat hij den vorigen dag zijn zoon in tegenwoordigheid van den priester geslagen had, omdat hij de waarheid zoo standvastig beleed.

»Maar vandaag," schrijft Beck, »speet het hem zeer, dat hij zoo ruw gehandeld had; met tranen in de oogen smoekte hij mij

om vergiffenis en moedigde mij aan om standvastig te blijven. Tegen tien ure des avonds werd ik voor de commissie geroepen en zeer gestreng ondervraagd; maar de belofte des Heeren werd vervuld en ik was in staat om met moed en blijdschap reken-schap te geven van de hoop, die in mij was.

»Na drie folio pagina's met mijne antwoorden gevuld te hebben, bevalen mijne rechters, die mij kalm en blijmoedig zagen, een uur na middernacht, dat ik in ketenen geklonken en in een vochtig en diep hol zou geworpen worden. Maar mijn meester, de priester, kwam het eerst op mij aan en sprak mij vol ernst en liefde toe; hij vermaande mij te leven zooals ik te voren gedaan had; want, voegde hij er bij, ik kon toch in mijn hart denken, zooals ik verkoos. Maar in tegenwoordigheid van al de leden der commissie antwoordde ik: »Ik kan en ik wil niet anders leven of handelen dan ik gedaan heb.» Onmiddellijk daarop werd ik in boeien geslagen en in den kerker geworpen. De politie-agenten behandelden mij met medelijden en eenigen mijner vrienden onder de koetsiers wierpen hoopen stroo en hooi door de opening, die tot venster in mijne cel diende, opdat ik niet op den kouden en vochtigen grond behoefde te liggen. Met vrede in 't hart ging ik mijne gevangenis binnen; ik werd ondersteund door de tegenwoordigheid mijns Heilands, die gedurende den geheelen eersten nacht in dien verschrikkelijken kerker mij zoo nabij was, dat ik mij soms reeds als in den hemel gevoelde. Ik moest des daags mijne cel deelen met Maarten Hadwig; maar ik werd met de meeste gestrengheid behandeld. Ik werd op de pijnbank geplaatst, en toen ik daarop lag, door mijn vijanden met hunne zwaarden geslagen, wanneer ik op hunne beschimpingen een kalm antwoord gaf, of het stilzwijgen bewaarde. Ons eenig voedsel was eenige monden vol brood en een weinig water, en na verloop van eenige dagen begon ons de honger fel te kwellen. Op zekeren dag kwam een vreemdeling dicht voorbij de deur mijner gevan-

genis; aldaar was eene opening ter grootte van mijne hand; door die opening heen praatte hij eenige oogenblikken met mij en gaf hij mij een goed stuk brood, dat juist vanpas kwam om mijn honger te stillen. Toen ik op een anderen dag uit mijne gevangenis gebracht was, bemerkte ik dat het hangslot, waarmede de keten aan mijn voet zat, open was. Vreezende, dat de gevangenvaarder mij voor den schuldige zou houden en mij met slagen zou straffen, bukte ik en trachtte ik het slot te sluiten, zonder dat hij het bemerkte. Uit dit alles leidde ik echter af, dat ik op ontkoming mocht hopen. Kort daarna werden wij gewaarschuwd, dat wij weder aan een onderzoek zouden onderworpen worden. Op 't uur der mis, vroeg Hadwig verlof om zijne cel te verlaten en de vrije lucht in te ademen. De gevangenvaarder stond dit toe, omdat hij zware ketens aan de voeten had. Hadwig vraagde mij hoe ik gestemd was?

»Ik denk,» antwoordde ik, »dat wij vandaag uit de gevangenis zullen komen.»

»Hoe is dat mogelijk?» voegde hij mij toe. »Wij hebben beiden onze voeten in kluisters, het gevangenisplein is afgesloten en er hangt een bijster groot hangslot aan de deur.»

»Dat doet niets ter zake,» antwoordde ik. »Sedert gisteren avond is bij mij het geloof ontstaan, dat wij vandaag zullen ontkomen. Tracht het hangslot aan mijne deur open te maken. Gelukt het u, dan kunt ge er op aan, dat alles goed afloopt.»

»Hij probeerde het, slaagde er uitnemend in, en nu begonnen wij beiden te beproeven of we onze ketenen konden losmaken. 't Was een moeilijk en pijnlijk werk, want wij konden zulks niet doen zonder een deel van het vel onzer voeten mede af te rukken, maar het gelukte ons toch, wij wierpen onze ketenen in de gevangenis en traden buiten. Maar de tuin was omringd door een hoogen muur, de poorten waren zorgvuldig gesloten en wij wisten niet wat nu te doen. Wij ontdekten dat eenige timmerlieden een hoop planken dicht bij den muur hadden laten

staan; met behulp dezer planken klotmen wij over den muur en zoo kwamen wij aan de andere zijde. Maar eene dienstmaagd had ons gadegeslagen, en zoodra zij ons den muur zag overgaan ging zij de wucht er van verwittigen, die het alarmsein gaf en weldra werden ruiters en honden afgezonden om ons te vervolgen.

Wij waren een goed half uur weg, en onze vervolgers hadden ons bijna ingehaald, toen wij tot ons geluk een man uit Jägerndorff ontmoetten, die, zonder dat hij het bedoelde, de honden op een ander spoor bracht, zoodat zij ons niet meer vervolgden. Zij liepen zijn spoor na, en wij verlieten den koninklijken weg en verstaken ons in een dicht boschje, waardoor wij werkelijk tegen onze vijanden beveiligd waren. Nooit zal ik dien dag vergeten, welken wij met vurige dankzegging tot God voor onze redding besloten. — Wij reisden voort zonder te weten waarheen. Wij hadden nergens onder de Evangelische Christenen eenige kennis. Onze kleederen waren in een ellendigen toestand en wij hadden geen cent in den zak; daarom achtten wij 't het veiligst om ons in de bosschen te houden en de groote wegen te vermijden. Maar wij begonnen toch na eenige dagen door den honger gekweld te worden. — Ik trad het huis van een molenaar op eene eenzame plaats binnen en vroeg de vrouw des huizes om eenig eten. Zij gaf mij zeer vriendelijk een half brood en wat boter. De Heer zal haar voor hare liefde beloonen. Hadwig en ik ontvingen dit voedsel met tranen van dankbaarheid; want 't was ons alsof het ons rechtstreeks uit de hand des Allerhoogsten toekwam. Wij begaven ons nu naar Breslau. Daar was ik meermalen geweest, en ik wist dat wij daar Protestanten zouden vinden; maar wij waren dikwijls gemodzaakt om op onzen weg de gastvrijheid in te roepen. Eens ten huize van een vriendelijken boer eenige dagen doorbrengende, hoorden wij over de Moravische gemeente te Herrnhut spreken; maar omdat mijn zuster Elizabeth mij, vóór ik in de gevangenis kwam, had doen beloven, dat, indien ik ooit onder

Evangelische christenen kwam, ik haar niet zou vergeten, begaf ik mij veertien daag later naar de plaats waar mijn vader woonde.

»Ik bereikte in den nacht mijns vaders huis en klopte zacht aan het venster van de slaapkamer mijner zuster. Zij hoorde mij en ik smeekte haar zoo snel mogelijk bij mij te komen. Zij verzocht mij naar den tuin te gaan, waar zij aanstonds bij mij kwam. Gelukkig waren mijne ouders niet wakker geworden. »O'', zeide zij, »'tis een wonder, dat men u niet gevat heeft: sedert uwe ontsnapping is er voortdurend een wacht bij dit huis gezet, die last had om, zoodra zij u ontdekte, u te vatten of op u te schieten.»

»Wij gingen samen barvoets, haveloos en zonder geld, maar vertrouwend op 's Heeren hulp, naar Herrnhut. Wij waren verplicht langs omwegen te reizen en hoofdzakelijk in de bosschen te slapen, terwijl wij blootgesteld waren aan al de ruwheid van het weder; maar niettegenstaande al die bezwaren bereikten wij Herrnhut in veiligheid op den laatsten dag van Mei 1732 met blijde en dankbare harten. Wij werden er hartelijk en vol liefde ontvangen. . . . Weldra gevoelde ik mij daar recht tehuis, en ofschoon ik hard voor mijn brood moest werken, was ik over 't algemeen toch in de gelegenheid om de vergaderingen bij te wonen; en door de zegen des Heeren, kon ik in al mijne behoeften voorzien.» —

Twee jaren na deze wonderbare ontkoming ging Beck als zending naar Groenland, waar hij op zijn getrouwen arbeid gezegende en rijke vruchten mocht zien. Zijne zuster, die met hem gevluht was, en eene andere zuster, die zich later bij hem voegde, huwden beiden met ijverige en godvruchtige leden der kleine gemeente te Herrnhut.

Het overige van Beck's leven is op 't nauwst verbonden met de geschiedenis der zending op Groenland. Hij vertaalde een groot deel van den Bijbel en verscheidene andere boeken in de Groenlandsche taal. Hij stierf vol vrede en blijdschap in een en zeventigjarigen leeftijd, na drie en veertig jaren in Groenland gearbeid te hebben.

Bij G. F. CALLENBACH is mede uitgegeven :

Het gezegend Kerstfeest, door C. F. SCHÖTTELNDREIËR. Met een gekleurd plaatje.

Prijs $12\frac{1}{2}$ cent. — 25 Ex. f 2,75. — 100 Ex. f 8,00.

Een oude vrouw bij den Kerstboom, door J. DE HART. Met een gekleurd plaatje.

Prijs $12\frac{1}{2}$ cent. — 25 Ex. f 2,75. — 100 Ex. f 8,00.

De getrouwe Frans, door E. J. VEENENDAAL. Met een gekleurd plaatje.

Prijs 15 cent. — 25 Ex. f 3,25. — 100 Ex. f 10,00.

De Heer verlaat de zijnen niet, door C. F. SCHÖTTELNDREIËR.

Prijs 10 cent. — 25 Ex. f 2,25. — 100 Ex. f 6,00.

De Pastoor van Heenvliet, door E. J. VEENENDAAL

Prijs 10 cent. — 25 Ex. f 2,25. — 100 Ex. f 6,00.

Grootvader en het Psalmboek, door E. J. VEENENDAAL.

Prijs 10 cent. — 25 Ex. f 2,25. — 100 Ex. f 7,00.

Verloren—Gevonden, door C. F. SCHÖTTELNDREIËR.

Prijs 10 cent. — 25 Ex. f 2,25. — 100 Ex. f 7,00.

God waakt over Nederland, door C. F. SCHÖTTELNDREIËR.

Prijs 15 cent. — 25 Ex. f 3,25. — 100 Ex. f 10,00.

De beeldenstorm in de oude kerk te Amsterdam, een tafereel uit de dagen der kerkhervorming, door C. F. SCHÖTTELNDREIËR.

Prijs 15 cent. — 25 Ex. f 3,25. — 100 Ex. f 10,00.

De wraak van den Christen, door C. F. SCHÖTTELNDREIËR.

Prijs 20 cent. — 25 Ex. f 4,25. — 100 Ex. f 15,00.

De Hut in de Duinen, Een tafereel uit den tijd der Fransche overheersching, door C. F. SCHÖTTELNDREIËR.

Prijs 25 cent. — 25 Ex. f 5,50. — 100 Ex. f 20,00.

Ferdinand en Hendrik, door CORNELIS.

Prijs 50 cent. — 25 Ex. f 10,00. — 100 Ex. f 30,00.

De negen laatsten zijn met geïllustreerd omslag.